

DOI <https://doi.org/10.32405/2308-3778-2023-27-2-243-252>

УДК: 004.67:329.733-057.87

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0003-3909-5062>

*Дмитро Трейтяк,
Інститут проблем виховання НАПН України,
м. Київ*

СТВОРЕННЯ ЦИФРОВОГО ПРОСТОРУ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ СОЛІДАРНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ

***Анотація.** Формування національної солідарності в старшокласників є одним із пріоритетних завдань національно-патріотичного виховання, зважаючи на процеси, що нині відбуваються в Україні та світі. У статті проаналізовано особливості використання можливостей цифрового простору та пріоритетні напрями в процесі виховання в старшокласників національної солідарності.*

Метою дослідження є визначення найбільш результативних й ефективних напрямів роботи зі старшокласниками в цифровому просторі задля виховання національної солідарності. Використано комплекс методів дослідження: з метою визначення теоретичних основ дослідження – аналіз наявної літератури й досліджень щодо проблематики, синтез і систематизація матеріалів, узагальнення й порівняння, системно структурний аналіз.

Розкрито важливість повноцінного використання цифрового простору у виховному процесі, зважаючи на сучасні тенденції розвитку суспільства та враховуючи складну ситуацію сьогодення в Україні. Висвітлено ті напрями роботи зі старшокласниками, які можуть бути найбільш ефективними у взаємодії з ними в цифровому просторі. Охарактеризовано вектори взаємодії з молоддю, які найбільше враховують вікові особливості й інтереси старшокласників і є ефективними в процесі виховання. Розкрито особливості адаптації традиційних форм і методів виховання до цифрового простору таким чином, щоб, зберігаючи ефективність, перенести можливості їхнього застосування до цифрових платформ, що дозволить у сучасних умовах досягти якнайвищої ефективності виховних процесів. Проаналізовано особливості використання соціальних мереж, які через свою популярність нині є тими середовищами, які значно впливають на формування в молоді особистісних орієнтирів і світоглядних установок.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що його матеріали можуть бути використані викладачами, вчителями, дослідниками, студентами під час організації виховної роботи загальноосвітніх, спеціальних, професійно-технічних закладів освіти та інших, зорієнтованих на навчально-виховну взаємодію зі старшокласниками в процесі виховання національної солідарності, а також як складову комплексу національно-патріотичного виховання в цифровому просторі.

***Ключові слова:** національна солідарність, цифровий простір, старшокласники, виховний процес, громадянська активність.*

© Дмитро Трейтяк, 2023

Вступ. Формування національної солідарності в молодого покоління українців є надзвичайно важливим та актуальним завданням для сучасної педагогіки, враховуючи, що в нашій державі відбувається війна і ворог використовує всі можливі засоби, зокрема й інформаційного впливу на населення нашої країни. Актуальність формування в старшокласників національної солідарності обумовлена необхідністю розвитку українського суспільства, об'єднаного довкола спільних національних інтересів заради демократичного

майбутнього України. Виховання національної солідарності в старшокласників є багатограним процесом, у якому використання цифрового простору стає одним із ключових напрямків діяльності.

Задля створення максимально ефективної програми формування національної солідарності та визначення найбільш результативних і перспективних напрямів роботи зі старшокласниками, а також побудови правильного вектору виховного процесу необхідно дослідити особливості використання цифрового простору старшокласниками та визначити його способи в процесі виховання національної солідарності.

Дослідженням виховання національно-особистісних цінностей займалися вітчизняні науковці, такі як І. Бех, К. Журба, Р. Сойчук. Низка науковців приділяла увагу дослідженню різних форм солідарності в українському суспільстві (Т. Потапчук, О. Майборода). Необхідність розбудови цифрового освітньо-виховного середовища передбачена в проєкті Концепції цифрової трансформації освіти та науки до 2026 року. Також різних аспектам виховної діяльності в цифровому просторі приділяли увагу у своїх дослідженнях такі науковці, як В. Биков, Р. Гуревич, О. Спірін, С. Толочко та інші.

Водночас, зважаючи на виклики сьогодення, існує потреба у формуванні та характеристиці пріоритетних напрямів використання цифрового простору в процесі виховання національної солідарності в старшокласників та в побудові максимально ефективної стратегії використання цифрового простору під час навчально-виховної діяльності.

Мета та завдання. Метою дослідження є визначення найбільш результативних й ефективних напрямів роботи зі старшокласниками в цифровому просторі задля виховання національної солідарності.

Відповідно до мети сформовані такі **завдання**: охарактеризувати важливість цифрового простору у сучасному освітньо-виховному процесі; визначити відповідно до цього найбільш ефективну методіку формування національної солідарності у цифровому просторі; виділити пріоритетні напрямки взаємодії зі старшокласниками та сформулювати важливість використання цифрового простору у процесі формування національної солідарності.

Методи дослідження. Для реалізації поставлених завдань у статті були використано комплекс методів дослідження. Зокрема з метою визначення теоретичних основ дослідження

було використано такі методи, такі як аналіз наявної літератури й досліджень щодо проблематики, синтез і систематизація матеріалів, узагальнення й порівняння, системно структурний аналіз.

Результати дослідження. Відповідно до сучасних визначень національною солідарністю є здатність соціуму усвідомлювати єдність своїх національних почуттів, інтересів, поглядів і переконань та об'єднуватися заради спільної мети. У кризовий період національна солідарність підвищує ефективність взаємодії соціуму та дозволяє за рахунок узгодження інтересів максимально ефективно протистояти зовнішнім загрозам, що є надзвичайно актуальним для українського суспільства зараз. Національна солідарність є надзвичайно важливою моральною характеристикою української національної спільноти, вона визначає національну спорідненість членів суспільства через систему цінностей, національну свідомість, національну культуру, мову, моральні правила і закони [5]. Розбудова сучасної, демократичної української нації має опиратися на молоде покоління, яке перехопить естафету в цій справі. Тож формування національної солідарності в молоді має стати одним з основних напрямів виховної діяльності держави й українського суспільства, зокрема закладів освіти та виховання.

Значення цифрового простору в цей час важко переоцінити. У процесі навчання та виховання цифрові технології відіграють одну з провідних ролей завдяки своїй актуальності й незамінності в сучасному світі. Згідно з даними Державної служби статистики України за 2020 рік, відсоток молодих людей, що користуються інтернетом щодня, перевищує 93 % (93,5 % для хлопців і 94 % для дівчат). У дітей віком до 15 років аналогічний показник також знаходиться на високому рівні та перевищує 75 % [6]. Користування інтернетом сягнуло настільки високих показників, що стало відігравати провідну роль у процесі соціалізації молоді. Водночас старшокласники найчастіше проводять час у віртуальному просторі з рекреаційною метою, тоді як пізнавально-навчальна діяльність відходить на другий план. Найбільш поширеними видами дозвілля в молоді стають такі види діяльності, як спілкування з однолітками в соціальних мережах, ведення власних сторінок, перегляд медіаконтенту, ігри. Водночас цифровий простір став основним і для навчальної діяльності. Молодь використовує онлайн-простір не тільки для занять, але і з метою підготовки навчальних матеріалів, пошуку необхідної інформації, створення презентацій, рефератів, кліпів та інших медіапроектів. Таким чином, можна констатувати, що користування інтернетом є

невід'ємною складовою життя сучасного старшокласника і завдяки цьому має надзвичайно великий вплив на формування цінностей, поведінки й світоглядних орієнтирів молодих людей. Завданням держави й закладів освіти стає повноцінне інтегрування навчально-виховних процесів у цифровий простір.

Процес виховання національної солідарності є складним та багатовимірним, він потребує узгоджених дій у багатьох сферах, і цифровий простір стає однією з ключових сфер завдяки своїй значущості в нинішньому світі та популярності серед молоді. Завданням освітніх закладів стає побудова своєї діяльності таким чином, щоб освітній і виховний процеси сприяли формуванню у старшокласників базових цінностей, таких як свобода, рівність, справедливість, гідність, відповідальність, громадянська активність, які зі свого боку будуть сприяти формуванню національної солідарності в молодого покоління.

Сучасні старшокласники схильні обирати під час навчальної діяльності саме цифровий спосіб роботи з інформацією, оскільки вважають його більш цікавим і зручним порівняно з традиційними. Використання цифрових засобів під час процесу навчання та виховання стало особливо актуальним у наш час, коли після всесвітньої пандемії в нашій країні розпочалася війна і сотні тисяч школярів були змушені змінити місце проживання та отримувати освіту дистанційно.

Процес формування національної солідарності в цифровому просторі має опиратися на ефективну методику та відбуватися з урахуванням особливостей сучасного цифрового компоненту навчання. Основними його напрямками можуть стати такі:

- запровадження додаткових предметів до шкільної програми, які матимуть на меті виховання в учнів знань про місце України у світі а також розвиток у них таких якостей, як громадянська активність, згуртованість, відповідальність;
- організація та проведення позашкільних заходів у цифровому просторі, які будуть спрямовані на формування в старшокласників базових цінностей національної солідарності;
- створення в цифровому просторі мережі навчально-розважальних каналів, які мають відповідати віковим особливостям аудиторії;
- поширення мережі українських патріотичних груп, каналів і спільнот у популярних соціальних мережах;
- використання наявних та створення нових навчальних програм і додатків у цифровому просторі, які будуть сприяти формуванню національної солідарності в

старшокласників;

- розроблення освітніх платформ, які в розважальній формі сприяли б процесу формування національної солідарності в молодих людей.

Нині в Україні існує чимало прикладів успішної інтеграції освітнього процесу до цифрового простору. Комплекс спеціально розроблених для цього програм забезпечує для школярів цікавий та ефективний процес отримання й контролю знань. Такими програмами є навчальний додаток «Вивчаю – не чекаю», дослідно-експериментальна робота «Smartkids» і, звичайно, цифрова платформа «Всеукраїнська школа онлайн». Чудовим прикладом інтеграції освітньо-виховних засад до розважальних форм дозвілля є нещодавно створена освітянами з «Unicorn school» освітня платформа «100 причин пишатися тим, що я – українець». У цьому проєкті у форматі комп'ютерної гри користувачі могли дізнатися про культурну спадщину та географічні й соціальні особливості рідної країни. На початку роботи для більшого заохочення дітей та всіх користувачів на платформі було організовано змагальний режим, за результатами якого найкращі з учасників отримали призи [2]. Подібний досвід організації навчально-виховного процесу в різних форматах у цифровому просторі варто враховувати під час розбудови мережі засобів формування національної солідарності в цифровому просторі.

У процесі розбудови мережі виховних платформ у цифровому просторі найбільш дієвою видається стратегія вільного формування мережі таких платформ при загальному курсі, продиктованому національними інтересами держави. Такий підхід дозволить створювати різні за напрямками канали, групи, спільноти, сайти, які будуть об'єднані загальною ідеєю виховання національної солідарності в молодого покоління. Водночас вони зможуть конкурувати або співпрацювати задля залучення більшої аудиторії, що буде позитивно впливати на їхній розвиток, а також надавати старшокласникам широкий вибір національно орієнтованого контенту, відповідно до їхніх уподобань у різних сферах діяльності й дозвілля.

Задля побудови правильної стратегії формування національної солідарності в цифровому просторі варто виділити найважливіші вектори взаємодії зі старшокласниками. Такі напрями мають пріоритет, оскільки добре працюють у взаємодії з молоддю. Спираючись на дослідження, що було опубліковано на порталі «Нова українська школа» [10], а також на основі дослідження вікових особливостей старшокласників такими

векторами взаємодії є:

- завдання, спрямовані досягнення результату (певні челенджі та змагання, молодь любить досягати результату, самостверджуючись та завойовуючи авторитет серед однолітків та оточення);
- творча діяльність (ураховуючи вподобання старшокласників, можна визначити певний вектор у їхній творчій діяльності, це може бути образотворче мистецтво, графічний дизайн, створення музики або кліпмейкерство тощо);
- активна діяльність, пригоди (зазвичай молодь любить цікаве дозвілля, і тут відкривається широке поле для педагогічної творчості, можна поєднувати традиційні методи комунікації із цифровими: наприклад, організувати квест у соцмережі з відвідуванням історичних місць або створити віртуальні екскурсії, поєднавши їх з улюбленими для молоді видами цифрового дозвілля);
- комунікативна діяльність (для старшокласників важливу роль відіграє спілкування їхньою мовою, це викликає в них більше довіри й емпатії та дозволяє краще налагодити контакт);
- спільна діяльність (старшокласникам може бути цікава участь у колективному проєкті, це може бути проєктна група чи певним чином організована громадянська діяльність, такі проєкти мають шанси на популярність серед старшокласників та сприяють зростанню таких якостей, як відповідальність, активність і солідарність).

Побудова виховної діяльності в одному із цих векторів у поєднанні з використанням цифрового простору видається найбільш ефективною, оскільки враховує вікові особливості й інтереси старшокласників.

Важливою складовою успішної розбудови процесу виховання національної солідарності в цифровому просторі є належний рівень цифрової компетентності вчителів. Вони мають бути функціонально готовими до використання різноманітних засобів цифрових технологій у процесі навчальної та виховної взаємодії з учнями. До складових цифрової компетенції вчителя мають входити такі навички, як уміння орієнтуватися у віртуальному просторі, популярному в старшокласників, знання популярних сайтів, ресурсів, соцмереж, уміння створювати та організувати потрібні для роботи заходи й ресурси для їхнього оформлення і забезпечення [9].

Аналізуючи наявні основні форми й методи виховної роботи зі старшокласниками,

такі як тренінги, майстер-класи, тематичні виховні години, презентації та проєктна діяльність, варто спроектувати, яким чином буде найбільш доречно використовувати ці методи (або їхні аналоги) у цифровому просторі. Такий підхід дозволить не тільки підлаштувати традиційні виховні методи до сучасних умов, але і збільшить їхню ефективність за рахунок інтерактивності й більшої привабливості цифрового простору серед молоді. Таке поєднання полягає в адаптації звичних методів до сучасних цифрових засобів. Прикладом можуть слугувати вже діючі в Україні освітньо-виховні цифрові платформи.

На сьогодні величезною популярності досягли соціальні мережі, ставши одним з головних засобів, що використовуються не тільки для спілкування, але й для обміну думками, інформацією, пошуку необхідних матеріалів. Це робить соцмережі інструментом інформаційного впливу, який відіграє чимале значення у формуванні світоглядних орієнтирів молоді. Використання інформаційного простору соціальних мереж у процесі формування національної солідарності старшокласників має значні перспективи. Під час побудови комунікативного містка між вчителем і старшокласником використання соцмереж стає важливою ланкою, яка має низку переваг:

- комфортне середовище для старшокласників (розважальний простір, де вони звикли проводити значну частину вільного часу);
- різноманіття форм взаємодії й комунікації між вчителем та учнями;
- можливість інформаційного обміну (легко знаходити та передавати потрібний контент, ділитися посиланнями на інформацію);
- персоналізація підходу (завдяки інформації в соцмережах вчитель може підбирати або створювати в цифровому просторі виховний матеріал, який буде поданий у такій формі, яка відповідатиме інтересам саме його підопічних);
- психологічна перевага (певна частина більш сором'язливих учнів відчуває себе комфортніше в соціальних мережах, що дозволить покращити взаємодію між ними та вчителем);
- інтерактивна зручність (соцмережі мають усі переваги цифрового простору, надають можливість проводити групові заняття, опитування, конференції тощо) [8].

Обговорення. Результати дослідження базуються на системі патріотичного виховання дітей та учнівської молоді в умовах модернізаційних суспільних змін (І. Бех, К. Журба, В. Киричок та ін.), теоретичним та методичним засадам формування національно-

культурної ідентичності у підлітків (К. Журба, І. Бех, О. Доукіна), дослідженнях присвячених вихованню культури гідності у старшокласників (К. Чорна, К. Журба), а також дослідженнях порталу «Нова українська школа» щодо векторів ефективної взаємодії зі школярами в цифровому просторі. Дослідженням виховання в цифровому просторі останнім часом приділяється все більше уваги, 2021 року співробітниками Національної академії педагогічних наук України на чолі з В. Кременем була підготовлена Концепція виховання дітей та молоді у цифровому просторі, де визначалися основні засади виховання в цифровому просторі [4].

Висновки. Таким чином, соціальні мережі як освітньо-виховна платформа також мають значний потенціал використання. За допомогою соцмереж вчитель може постійно підтримувати комунікацію з учнями та залучати їх до актуальних освітніх і розважальних проєктів, створених задля виховання базових цінностей національної солідарності. Такими проєктами можуть стати різноманітні творчі конкурси, пізнавальні групи, побудовані на принципі рейтингової активності, медіазаходи, конференції тощо.

Таким чином, плануючи побудову навчально-виховного процесу в цифровому просторі, важливо враховувати ті аспекти, які допоможуть покращити його ефективність та будуть зважати на інтереси старшокласників. Проведення виховної діяльності має враховувати найбільш результативні вектори взаємодії з молоддю.

Ураховуючи все вищезгадане, варто узгоджувати принципи побудови цифрового виховного простору з найбільш ефективною стратегією взаємодії вчителя та старшокласників. Важливого значення набуває використання соціальних мереж та інших найбільш популярних інтернет-ресурсів. Урахування вікових особливостей, цифрова компетентність педагогічних працівників, творчий підхід до створення й розбудови освітньо-виховних платформ у цифровому просторі дозволять досягти найбільш ефективного результату на шляху формування національної солідарності в старшокласників.

Список використаних джерел

1. Биков В., Лещенко М. Цифрова гуманістична педагогіка відкритої освіти // *Теорія і практика управління соціальними системами*, 2016. № 4. С. 115-130.
2. Дізнайся більше про Україну в ігровій формі від Unicorn School. URL: <https://dityvmisti.ua/kompyuternaya-akademiya-shag-3/diznaisia-bilshe-pro-ukrainu-v-igrovii-formi-vid-unicorn-school/?city=9>
3. Доступ домогосподарств України до інтернету в 2020 році. (за даними вибіркового обстеження умов життя домогосподарств України) Статистичний збірник. Державна служба статистики України. Київ, 2021. URL:

https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/07/zb__dd_in20.pdf.

4. Концепція виховання дітей та молоді в цифровому просторі / Національна академія педагогічних наук України. Київ: «Інтерсервіс», 2022. 51 с.
5. Сойчук Р. Теоретико-прикладний аспект виховання національної солідарності в учнівській молоді. *Інноватика у вихованні*. № 9, 2019. С. 42-50.
6. Статистичний щорічник України за 2020 рік / Державна служба статистики України. Київ, 2021. 425 с.
7. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021–2031 роки (Проект). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>.
8. Формування інформаційно-освітнього середовища навчання старшокласників на основі технологій електронних соціальних мереж: монографія / В.Ю.Биков, О.П.Пінчук, С.Г.Литвинова та ін. ; наук. ред. О.П. Пінчук; К.: Педагогічна думка, 2018. 160 с.
9. Шинкарьова В. С. Засади формування цифрового освітнього простору для підвищення якості підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти // *Науковий вісник Ужгородського національного університету: серія: Педагогіка. Соціальна робота* / гол. ред. О. Бартош. Ужгород: Говерла, 2022. Вип. 1 (50). С. 311-314.
10. Як організувати патріотичне виховання. URL: <https://nus.org.ua/articles/yak-organizuvaty-patriotychne-vykhovannya-30-idej-porad-i-resursiv/>

References

1. Bykov, V., & Leshchenko, M. (2016). Tsyfrova humanistychna pedahohika vidkrytoi osvity [Digital humanistic pedagogy of open education]. *Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnyimi systemamy*, 4, 115-130.
2. *Diznaisia bilshе pro Ukrainu v ihrovii formi vid Unicorn School* [Learn more about Ukraine in a game form from Unicorn School]. (2022). Retrieved from <https://dityvmisti.ua/kompyuternaya-akademiya-shag-3/diznaisia-bilshе-pro-ukrainu-v-igrovii-formi-vid-unicorn-school/?city=9>.
3. State Statistics Service of Ukraine. (2021). *Dostup domohospodarstv Ukrainy do internetu v 2020 rotsi (za danymy vybirkovoho obstezhennia umov zhyttia domohospodarstv Ukrainy)*. *Statystychnyi zbirnyk* [Access of Ukrainian households to the Internet in 2020 (according to the data of a sample survey of the living conditions of households of Ukraine). Statistical report]. Retrieved from https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2021/zb/07/zb__dd_in20.pdf.
4. *Kontseptsiiia vykhovannia ditei ta molodi v tsyfrovomu prostori* [The Concept of Education of Children and Youth in the Digital Space]. (2022). Kyiv: «Interservis».
5. Soichuk R. (2019). Teoretyko-prykladnyi aspekt vykhovannia natsionalnoi solidarnosti v uchnivskoi molodi [Theoretical and applied aspects of education of national solidarity among students]. *Innovatyka u Vykhovanni*, 9, 42-50.
6. State Statistics Service of Ukraine. (2021). *Statystychnyi shchorichnyk Ukrainy za 2020 rik* [Statistical Yearbook of Ukraine for 2020].
7. *Stratehiia rozvytku vyshchoi osvity v Ukraini na 2021–2031 roky* (Proekt) [Strategy for the development of higher education in Ukraine for 2021–2031 (Project)]. (2020). Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf>.
8. Pinchuk, O. P. (Ed.). (2018). *Formuvannia informatsiino-osvitnoho seredovishcha navchannia starshoklasnykiv na osnovi tekhnolohii elektronnykh sotsialnykh merezh* [Formation of the informational and educational learning environment of high school students based on the technologies of electronic social networks]. Kyiv: Pedahohichna dumka.
9. Shynkarova, V. (2022). Zasady formuvannia tsyfrovoho osvitnoho prostoru dlia pidvyshchennia yakosti pidhotovky maibutnykh vykhovateliv zakladiv doshkilnoi osvity [Principles of forming a digital educational space to improve the quality of training of future teachers of preschool education institutions]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu: seriia: Pedahohika. Sotsialna robota*, 1 (50), 311-314.
10. Як орханізувати патріотичне виховання [How to organize patriotic education]. (2022).

Retrieved from <https://nus.org.ua/articles/yak-organizuvaty-patriotychne-vyhovannya-30-idej-porad-i-resursiv/>

Dmytro Treitiak,
Institute of Problems of the NAES of Ukraine,
Kyiv

CREATION OF DIGITAL SPACE IN THE PROCESS OF FORMING NATIONAL SOLIDARITY OF HIGH SCHOOL STUDENTS

Abstract. *The formation of national solidarity among high school students is one of the priority tasks of national-patriotic education, taking into account the today's processes in Ukraine and all around the world. The article analyzes the peculiarities of using the opportunities of the digital space and the priority directions in the process of raising national solidarity among high school students.*

The purpose of the research is to determine the most effective and efficient ways of working with high school students in the digital space for the education of national solidarity. A complex of research methods was used: analysis of existing literature and research on the issue, synthesis and systematization of materials, generalization and comparison, system-structural analysis in order to determine the theoretical foundations of the research.

The importance of the full use of the digital space in the educational process is revealed taking into account the current trends in the development of society, and the complicated situation in Ukraine nowadays. The areas of work with high school students that can be most effective in interacting with them in the digital space are highlighted. The vectors of interaction with youth which most take into account the age-related characteristics and interests of high school students and are effective in the education process, are characterized. The peculiarities of the adaptation of traditional forms and methods of education to the digital space are revealed, in such a way as to preserve their effectiveness and transfer the possibilities of their application to digital platforms, which will allow in modern conditions to achieve the highest possible efficiency of educational processes. Moreover, the peculiarities of using social networks, which due to their popularity today are one of those environments that significantly influence the formation of personal orientations and worldviews among young people, are analyzed.

The practical significance of the study is that its material can be used by lecturers, teachers, researchers, and students in the organizing educational work in institutions of general education, special education, vocational and technical education, as well as other institutions focused on educational interaction with high school students in the process education of national solidarity of high school students along with a component of the complex of national-patriotic education in the digital space.

Key words: *national solidarity, digital space, high school students, educational process, civic activity.*

Стаття надійшла до редакції 29.06.2023.
Стаття прийнята до публікації 17.07.2023.